

Innhold

Forord	9
DEL 1 TEORI OG PRAKSIS	13
Kapittel 1 Hva er pasientsikkerhet?	15
1.1 Pasientsikkerhet = fravær av skade	16
1.2 Pasientskader	18
1.3 Forholdet mellom pasientsikkerhet og kvalitet	24
1.4 Nasjonale og internasjonale strategier	26
1.5 Status på pasientsikkerhetsarbeidet i Norge	30
1.6 Forskning på pasientsikkerhet	32
Litteratur	34
Kapittel 2 Systemperspektivet og individperspektivet	39
2.1 Helsetjenesten som et system	39
2.2 Individperspektivet og uønskede hendelser	44
2.3 Systemperspektivet og uønskede hendelser	46
2.4 Undersøkelser, analyse og granskning av uønskede hendelser	49
2.5 Pasienten i systemperspektivet	52
Litteratur	54
Kapittel 3 Resiliens som sikkerhetsperspektiv	59
3.1 Begrepet resiliens	59
3.2 Sikkerhet I og Sikkerhet II	62
3.3 Modeller	64

3.4	Hva gjør helsetjenesten resilient?	69
3.5	Pasienters og pårørendes rolle i resiliens	74
3.6	Et kritisk blikk på resiliens	77
	Litteratur	78
Kapittel 4 Sikkerhet for hvem? Pasienthistorier		83
4.1	Eva – flere diagnoser og gjentatte innleggelser på sykehus	84
4.2	Peder – KOLS, infeksjon og underernæring	86
4.3	Kari – lårhalsbrudd	88
4.4	Å lære av pasienthistorier	91
4.5	Pasienthistorier i media	93
4.6	Pasient- og pårørendeorganisasjoner	95
4.7	Pasienterfaringer i forbedringsarbeid	97
	Litteratur	100
Kapittel 5 Pasient- og pårørendestøtte		103
5.1	Pasienter og pårørende – to ulike grupper	103
5.2	Involvering	104
5.3	Motivasjon	107
5.4	Eldre pasienters involvering i overganger mellom tjenester	109
5.5	Ungdoms involvering i psykiske helsetjenester	111
5.6	Pårørendes motivasjon i omsorg for pasienter med demens	113
	Litteratur	116
DEL 2 FAKTORER SOM PÅVIRKER PASIENTSIKKERHET		121
Kapittel 6 Ledelse		123
6.1	Ledelsens rolle	123
6.2	En modell for ledelse av kvalitet og sikkerhet i helsetjenesten ...	126
6.3	Ledelsens strukturoppgaver	129
6.4	Ledelsens kulturoppgaver	132
6.5	Eksterne krav	134
6.6	Ledelsens balansearbeid	138
	Litteratur	139
Kapittel 7 Læring		145
7.1	Hva er læring?	145
7.2	Læring og pasientsikkerhet	148

7.3	Læringssystemer	150
7.4	Læringsprosessen knyttet til uønskede hendelser	151
7.5	Læringsbarrierer	154
7.6	Læringsarenaer	156
	Litteratur	160
Kapittel 8 Kultur		167
8.1	«Det har med kulturen å gjøre»	167
8.2	Pasientsikkerhetskultur	169
8.3	Kartlegging og måling av pasientsikkerhetskultur	171
8.4	Pasientsikkerhetskultur i sykehjem – et eksempel	173
8.5	Pasientsikkerhetskultur i sykehus – et eksempel	176
8.6	Endring av kultur	178
	Litteratur	180
Kapittel 9 Samhandling		183
9.1	Samhandlingsutfordringer	183
9.2	Pasientoverganger	187
9.3	Et rammeverk for å forstå pasientoverganger	190
9.4	Læringspunkter – veien videre?	198
	Litteratur	200
Kapittel 10 Kunnskapsoverføring på tvers		205
10.1	Interorganisatorisk kunnskapsoverføring	205
10.2	Kunnskapsoverføring i helsetjenesten	209
10.3	Tilrettelegging for kunnskapsoverføring	210
	Litteratur	218
DEL 3 UTVALGTE TEMAER		221
Kapittel 11 Kompetanseutvikling i hjemmetjenesten		223
11.1	Hjemmetjenester kort fortalt	223
11.2	Pasientsikkerhet i hjemmetjenesten	225
11.3	Et kompetansegap?	227
11.4	En studie av observasjonskompetanse	228
11.5	Kompetanseprogram	234
	Litteratur	238

Kapittel 12 Tilpasningsevne innen psykisk helsehjelp	241
12.1 Pasientsikkerhet innen psykisk helsehjelp	241
12.2 Pasienters opplevelse av sikkerhet	244
12.3 Pasientoverganger innen psykisk helsehjelp	247
12.4 En studie av tilpasningsevne i psykiatriske sykehusenheter	249
Litteratur	254
Kapittel 13 Legemiddelhåndtering i sykehjem	257
13.1 Hva innebærer legemiddelhåndtering?	258
13.2 Legemiddelhendelser	261
13.3 Forstyrrelser som del av legemiddelhåndtering	263
13.4 En systemtilnærming	265
13.5 Rammeverk for å forebygge og redusere legemiddelhendelser ...	267
Litteratur	270
Kapittel 14 Sjekklistor i sykehus	275
14.1 Hvorfor er sjekklistor så populære?	275
14.2 Hva er en sjekkliste?	278
14.3 Effekten av sjekklistor	283
14.4 Komplekse systemer krever komplekse tiltak	287
Litteratur	288
Kapittel 15 Teamarbeid i prehospitaler tjenester	293
15.1 Hva kjennetegner prehospitaler tjenester?	294
15.2 Pasientsikkerhet i prehospitaler tjenester	295
15.3 Teamarbeid	298
15.4 Studier av teamarbeid i prehospitaler tjenester	302
Litteratur	306